

Márton Balázs¹

Fúziós központok az Európai Unióban – A bűnügyi és biztonsági információmegosztás uniós intézményei

Fusion Centres in the European Union – The Institutions of Information Sharing Regarding Criminal Activities and Security in the European Union

Az Európai Uniót fenyegető biztonsági kihívások összetettsége és az új keletű veszélyek elkerülhetetlenné teszik, hogy a hírszerző és biztonsági közösség által beszerzett információk gyorsan, biztonságosan és feldolgozottan kerüljenek a politikai döntéshozók asztalára. A szinergiák a fúziós központokban csúcsonak ki, amelyek eredetileg állami szervekként jöttek létre. Az EU akként tud leghatékonyabban hozzájárulni a tagállamok és az integráció egésze biztonságának fenntartásához, ha maga is működtet információegyesítő központokat. Az uniós intézményrendszert, az ügynökségek feladat- és hatásköreit megvizsgálva arra a következtetésre juthatunk, hogy több EU-s szerv is magán viseli a fúziós központok jellemzőit. Mindamelllett az EU alkotmányos berendezkedéséből és az együttműködés jelenlegi mélységéből fakadóan a fúziós központok számos tekintetben különböznek a nemzeti rendszerektől. A közös biztonság kérdése egyre inkább befolyásolja az uniós agendákat, holott a tagállamok e területen jóval óvatosabban működnek együtt egymással. Ez a kettősség feszültséget és az integráció irányáról különbözően gondolkozó (föderalista vagy szuverenitáspárti) tagállamok között töréspontot is eredményezhet, amelyet az érdek összeurópai karakterére tekintettel kívánatos volna elkerülni.

Kulcsszavak: nemzetbiztonság, Európai Unió, fúziós központ, nemzetbiztonsági szolgálat, nemzetbiztonsági érdek

Complexity of the security challenges and recent threats that jeopardise the European Union make it unavoidable to put information gathered by the security and intelligence

¹ Márton Balázs a Nemzeti Közszolgálati Egyetem doktori hallgatója. E-mail: marton.balazs@uni-nke.hu

services on the table of policy makers quickly, securely and effectively. Epicentres of the synergies are the fusion centres, which were originally created as public bodies. The European Union may provide effective contribution to the security of the member states and the community as a whole by operating centres of information sharing at Union level. When examining the duties and responsibilities of the EU agencies, we can ascertain that several EU bodies bear the characteristics of fusion centres. However, due to the constitutional settlement of the EU and the current level of integration, such fusion centres differ from that of the Member States in many respects. Common security has a growing influence on the Union agendas, while the Member States follow a careful method of the cooperation in this regard. This duality may lead to tensions among Member States with different vision on the future of the integration (federalist or pro-sovereignty) or even main fractures. It would be highly desirable to avoid such difficulties having regard to the pan-European feature of interest of security.

Keywords: national security, European Union, fusion centre, intelligence service, national security interest

1. Bevezetés

Amikor az Európai Közösség államainak képviselői 1976-ban a TREVI² együttműködés keretei között találkoztak annak érdekében, hogy megteremtsék a tagállamaik belbiztonságát, mindössze két tényező tért el a mai állapottól: az európai integráció és annak belbiztonsági helyzete. Az együttműködés politikai oldalát tekintve, az akkoriban még kibontakozóban lévő és kilenc tagállamból álló Közösség a hatáskörei, a kooperáció mélysége és földrajzi kiterjedtsége alapján egyaránt kisebb volt a mainál. A belbiztonsági helyzet, már csak a biztonsági kihívások és a bűnözés formáinak különbözősége okán is, eltért a napjainkban tapasztalhatótól, bár tény, hogy a terrorcselekmények emelkedő száma akkoriban is biztonsági fenyegetést jelentett, ahogyan erre az Európai Parlament egy 1977-es jelentése is rámutatott.³ A Közösség belügyminisztereinek a TREVI formációjában történő második, 1977. májusi, londoni találkozásán a TREVI 1. számú, terrorizmussal foglalkozó munkacsoportja megállapodott arról, hogy az együttműködés fokozása érdekében kormányzati szinten információcserét vezetnek be a kiemelt terrorcselekmények kezelését illetően, amennyiben ez több tagállam területét érinti, illetve létrehoznak egy központi kontaktpontot a nemzetközi terrorizmussal kapcsolatos ügyekre vonatkozó információmegosztásra.⁴

2021-ben az immáron 27 tagállamból és a biztonságpolitika összes dimenziójára valamilyen mélységben kiterjedő együttműködésből álló Európai Unió számos új keletű belső és külső biztonsági kihívással kényszerül szembenézni. Noha időtálló kihívások is maradtak a palettán, hiszen a terrorizmus nem tűnt el Európa belbiztonsági kockázatai közül, – bár megváltozott elkövetői körrel és cél érdekében, de – továbbra

² *Terrorisme, Radicalisme, Extrémisme et Violence Internationale – TREVI.*

³ Charles Fletcher-Cooke: *Report drawn up on behalf of the Political Affairs Committee on acts of terrorism in the Community.* European Parliament, Working Documents, (1977. november 14. PE 50.974/final).

⁴ Tony Bunyan: *Trevi, Europol and the European state.* In *Statewatching the New Europe.* 1993. 2.

is jelen van. Az Europol 2020-as jelentése szerint 2019-ben hét terrorcselekményt követtek el és kétszer ennyi eseményt akadályoztak meg a bűnüldöző szervek.⁵

Az Európai Unió létrehozásának számos előnye van, amelyek közül az első helyen egészen bizonyosan az európai népek biztonságának megteremtése áll. Az EU fejlődéstörténetének mostani állapotában az iménti célkitűzéshez az EU – többek között – az információs csatornák és információs *hubok* létrehozásával, fenntartásával, illetve üzemeltetésével tud a leghatékonyabban hozzájárulni a bűnüldözési és a nemzetbiztonsági spektrumban egyaránt. Az európai döntéshozók ezt a lehetőséget (felelősséget) már több mint 40 évvel ezelőtt⁶ felismerték, amely felismerés időtállóságát mi sem bizonyítja jobban, mint hogy a legfrissebb biztonsági unióra vonatkozó stratégiában is kulcsfontosságú és visszatérő elem az információcsere.⁷ (A 33 oldalas dokumentumban 13-szor szerepelnek az „információcsere” és „információmegosztás” kifejezések.)

Az alábbiakban áttekintjük az EU legfontosabb bűnüldözési és nemzetbiztonsági információmegosztás érdekében létrehozott, információs központként is szolgáló intézményeit, miközben arra keressük a választ, hogy ezek mennyiben tekinthetők fúziós központoknak, illetve létezik-e egyáltalán fúziós központ az európai szinten.

2. A fúziós központokról általában

Tanulmányunk elején szükséges meghatározni, hogy tulajdonképpen mit is értünk fúziós, vagy más néven információegyesítő központ alatt.⁸ A szakirodalomban található definíció viszonylag tágra szabott és általános leírást ad a fúziós központokról. Gudrun Persson, a politikatudomány professzora szerint a fúziós központok olyan entitások, amelyekben a hírszerző és biztonsági közösség különböző egységei más ügynökségekkel közösen dolgoznak egy vagy több fenyegetés ellen. A fúziós központok számának növekedését és egyáltalában a szélesebb körben történő megismerésüket a 2001. szeptember 11-e, az Amerikai Egyesült Államokban történt terrortámadás indukálta, amely utólag felszínre hozta azokat a hiányosságokat, amelyek a különböző hírszerző és biztonsági szolgálatok közötti együttműködést nehezítették.⁹

Persson meghatározásán túl még néhány olyan speciális tulajdonságot találhatunk, amelyek a fúziós központok többségét jellemzik. Ilyenek a jelentős nyilvántartó kapacitások és adattárak megléte, a képesség információfeldolgozó és elemző-értékelő tevékenység végrehajtására, szoros összeköttetés a rendvédelmi és más szervekkel (ideértve a hírszerző és [állami] biztonsági közösség egyéb szerveit), amelynek érdekében a központok kapcsolattartó pontokat is működtethetnek. Az információk elsősorban

⁵ Europol: *Terrorism Situation and Trend report (Te-Sat) 2020*. (2020. június 23.) 5.

⁶ Vö. TREVI londoni ülése.

⁷ Európai Bizottság: *A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, az Európai Tanácsnak, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának a biztonsági unióra vonatkozó uniós stratégiáról*. COM(2020) 605 végleges (2020. július 24.).

⁸ Carl J. Jensen – David H. McElreath – Melissa Graves: *Bevezetés a hírszerzésbe*. Budapest, Antall József Tudásközpont, 2017. 99.

⁹ Gudrun Persson: *Fusion Centres – Lessons Learned*. Swedish National Defence College, Center for Asymmetric Threat Studies, 2013. 2. pont.

terrorelhárításra, illetve a szervezett bűnözésre fókuszálnak, de a szélesebb értelemben vett nemzetbiztonsági és bűnüldözési spektrumra is kiterjeszhetők. Elemzéseik és jelentéseik terjesztése legtöbbször a politikai döntéshozó irányában történik, ám előfordul, hogy a partnerszolgálatok részére is továbbítják azokat. Kiegészítő funkcióként műveleti támogató és/vagy koordináló hatásköröket is gyakorolhatnak.¹⁰

Anélkül, hogy mélyebb elméleti fejtegetésekbe kezdenénk, a következőkben érdemes néhány gondolatban kitérnünk arra, hogy az Európai Unió alkotmányos keretei közé és intézményrendszerébe mennyiben illeszthető be egy, a fentiekben körülírt fúziós központ. A kérdést több oldalról is megközelíthetjük. Kiindulhatunk a fúziós központok fentebb hivatkozott általános és speciális jellemzőiből, vagy a feladataik által érintett területekből (hatásköreikből). A tevékenységcentrikus áttekintést a későbbi fejezetekre hagyjuk.

Mindenekelőtt fontos rögzítenünk, hogy az EU nem állam, hanem egy egyedülálló entitás, társulási forma, amelyben a tagállamoknak nevezett 27 jogilag egyenlő szuverén állam található. Ha kizárólag a perssoni definícióban foglalt *általános* kritériumrendszert vesszük alapul, akkor több olyan uniós szervet is találunk, amely megfelel a fúziós központ fogalmának. Ezek az uniós feladatként meghatározott, a tagállamok közötti információcsere és információmegosztás elősegítése érdekében működő információs központokká alakultak, sőt később további feladatokkal is kiegészült tevékenységük, úgymint elemző kapacitások stb. Ha a fúziós központok általános meghatározásán túli *speciális* többletkritériumokat is figyelembe vesszük, úgy már vegyesebb képet kapunk. Ennek oka legfőképpen az EU és a tagállamok alkotmányos berendezkedése és működése közötti különbségekben keresendő, hiszen vannak olyan sajátosságok, amelyek kifejezetten csak az állami fúziós központok esetében jöhetnek szóba. Ilyen a *politikai döntéshozó közvetlen tájékoztatása*, ami alatt az uniós struktúrában leginkább az uniós intézmények és a tagállami kormányok részére történő információtovábbításokat érthetjük, hiszen az EU-nak adekvát értelemben vett kormánya nincs, a végrehajtó hatalmi ág feladatai megoszlanak a Bizottság és a Tanács között. Az EU-ban a közvetlenül a politikai döntéshozást támogató szinthez és a fúziós központ fogalmához legközelebb az Európai Külügyi Szolgálat¹¹ (EKSZ) alatt található EU Hírszerző Központja (INTCEN)¹² és az INTCEN-nel szorosan együttműködő, katonai komponenst tartalmazó EU Katonai Törzs Hírszerzési Igazgatósága¹³ állnak, amelyekről alább még bővebben szólnunk. Ezzel szemben a más uniós ügynökségek szervezetében működő fúziós központok elsősorban a tagállami rendvédelmi és más szervek munkáját támogatják, elősegítve/biztosítva a hatékony és gyors információcserét és információmegosztást, noha ez a tény nem zárja ki azt, hogy időnként bizonyos információkat, elemzéseket az uniós döntéshozatalba, jogalkotási folyamatokba is becsatornázzanak (például Europol-jelentések¹⁴ vagy a Frontex stratégiai elemzései).

Az *alá-fölérendeltség* a tagállami szolgálatokhoz képest az uniós központok esetén jóval korlátozottabban érvényesül. A tagállami végrehajtó hatalmi ág a tagállami

¹⁰ Sáfrán József: A Fúziós Központok és alapvető képességeik. *Nemzetbiztonsági Szemle*, 7. (2019), 4. 84.

¹¹ *European External Action Service – EEAS.*

¹² *European Union Intelligence Analysis Centre – INTCEN.*

¹³ *EU Military Staff Intelligence Directorate.*

¹⁴ A jelentések elérhetők: www.europol.europa.eu/activities-services/main-reports

fúziós központok felett közvetlen irányítást gyakorol, ezzel szemben a Bizottság és a Tanács jogkörei korlátozottabbak, a vertikális betagozódás lazább, ami kihatással van az információmegosztási hajlandóságra is. Amíg egy tagállamban a rendvédelmi és más szervek részére jogszabály kögens rendelkezése írhatja elő, hogy milyen információkat és milyen rendben kötelesek megosztani az állami fúziós központtal, aminek elmaradása akár szankciókkal is járhat a mulasztó szervnél, addig az EU-ban jóval nagyobb teret kap a tagállami diszkrecionalitás, az együttműködési hajlandóság. Az információk komplexitása és érzékenysége a megosztási hajlandóság csökkenését eredményezheti, ugyanakkor kevés esetben jöhet szóba a szankcionálás. Egy uniós tagállam nem biztos, hogy az EU keretei között, uniós fúziós központon keresztül megoszt egy olyan, a tagállami szolgálatai előtt ismertté vált információt, amelyet a saját nemzeti érdekeit szem előtt tartva politikailag érzékenynek minősít.

Az előzőleg kifejtettekkel szoros összefüggésben áll az a tény, hogy az uniós fúziós központokra sokkal inkább a mellérendeltség, és nem a *top-down* szemlélet a jellemző. A tagállamokban túlnyomórészt a politikai (kormányzat, irányító minisztérium) és más döntéshozók (társszervek vezetői) fogalmazzák meg a hírigényt a hírszerzési ciklus elejének elvárásaival összhangban, és a hírszerzési ciklus elsődlegesen e hírigény kielégítését célozza.¹⁵ Az uniós fúziós központokban ettől eltérően, az egyenrangú tagállamok közötti proaktív információcsere bonyolódik. A proaktivitás következménye, hogy kögens jelleggel nem is kerülhet sor a hírigény megfogalmazására (annak ellenére, hogy ismert a tagállami nemzetbiztonsági szolgálatok felé irányuló információkérés intézménye), egyszerűen az információs csomópont a nyers vagy feldolgozott információt az érintett tagállam releváns rendvédelmi vagy más szerve felé továbbítja. A fúziós központon átfolyó információkból aztán készülhetnek elemzések, jelentések, de ezek kevésbé operatív, mint inkább politikai célúak, és általában utólag állítják össze őket, bár egyre több uniós fúziós központ képes már műveleti elemzésre is.

Végül szembevetendő különbség, hogy míg az állami fúziós központok tevékenysége rendszerint *horizontális*, azaz átfogja a biztonság számos dimenzióját, addig a nemzetbiztonságnál mint a bűnüldözés területénél (ahogyan ez a helyzet a TIBEK, vagy az Egyesült Államok Nemzeti Terepellenes Központja¹⁶ esetében is) az EU-ban kizárólag *szektorális* alapon működő fúziós központokat találhatunk.

Ennél a pontnál érdemes átlépnünk a tevékenységközpontú csoportosításra. Először is, az uniós fúziós központok érdekeltsége eleve nem terjedhet ki olyan területekre, amelyek nem tartoznak uniós hatáskörbe. A szakirodalomban fellelhető egyes álláspontok szerint az uniós biztonság növelése érdekében működő ügynökségek tevékenységükkel alapvetően az együttműködés három területét támogatják: a belbiztonságit, a közös kül- és biztonságpolitikait, valamint a bel- és igazságügyit.¹⁷ Elfogadva e hármas felosztás helytállóságát, a továbbiakban ezek mentén vizsgáljuk az uniós fúziós központokat. Ahol lehet, kiemelten említjük a terrorizmus elleni harccal

¹⁵ Jensen–McElreath–Graves (2017): i. m. 187–196.

¹⁶ *The National Counterterrorism Center* – NCTC.

¹⁷ Marosi Zsuzsanna: Az Európai Unió hírszerzési együttműködésének helyzete és lehetőségei. *Nemzetbiztonsági Szemle*, 5. (2017), 2. 6.

foglalkozó egységeket, hiszen a fúziós központok létrehozásának alap gondolata is a radikalizáció és az extrémizmus elleni küzdelemben gyökerezik.¹⁸

3. A nemzetbiztonsági célú együttműködés az Európai Unióban

Az együttműködés nemzetbiztonsági dimenzióját tekintve egy jóval óvatosabb kooperáció rajzolódik ki, hiszen ez a terület még a bűnüldözésnél is szorosabban kapcsolódik a tagállamok szuverenitásához. A közös érdek fokozatosan felülírta a tagállami félelmeket, így már idejekorán *ad hoc* multilaterális hírszerzési információcserre kezdődött, amelynek eklatáns példája a Berni Klub 1970-es megalakítása volt. A Klubhoz csatlakozott tagállamok nemzetbiztonsági szolgálatainak vezetői rendszeresen informális találkozókra beszéltek át az akkori Európai Közösséget érintő biztonsági fenyegetéseket. Bár az együttműködés a később csatlakozó tagállamokat is bevonva tovább élt, végül nem alakult jogi mandátummal rendelkező, hivatalos uniós intézménnyé.¹⁹ Jóllehet az EU közös kül- és biztonságpolitikájának lisszaboni reformja lényeges előrelépést jelentett a tagállamok közötti hírszerzési együttműködés intézményesülése irányába.

Az utóbbi időben az Európai Unió egyre nagyobb nyomatékot ad a biztonsági unió (*Security Union*) létrehozásának,²⁰ és számos stratégiai dokumentumban megjelenik az uniós biztonság létrehozásának célkitűzése. Jóllehet az uniós belbiztonság fogalma az Európai Unió ma hatályos szerződéses keretei között feloldódik a tagállamok nemzeti biztonságában. Az Európai Unióról Szóló Szerződés ugyanis rögzíti, hogy a nemzeti biztonság – és e dimenzió belül a nemzetbiztonság – a tagállamok kizárólagos hatáskörébe tartozik.²¹ Természetesen a klasszikus nemzetbiztonsági tevékenység kapcsán is kialakultak – főleg bilaterális alapon – együttműködések a tagállami szolgálatok között, sőt a multilaterális együttműködés sem kizárt (lásd Berni Klub), viszont ezek informális keretek között maradtak. Szupereurópai nemzetbiztonsági szolgálat jelenleg még nincs. Az Unió a politikai-stratégiai szintű elvi deklarációkon túl, egy esetlegesen az integráció egészének biztonsági érdekeit (belbiztonságot) érintő kockázatot kizárólag valamely tagállam vagy tagállamok nemzetbiztonsági rendszerén és e rendszerek hálózattá fejlesztésének elősegítésén keresztül képes kezelni.

A biztonsági fenyegetések komplexitása és szinergiái meglehetősen nehézkessé teszik, hogy tisztán bűnügyi vagy tisztán nemzetbiztonsági besorolást kapjon egy-egy fenyegetés és az erre vonatkozó információ, amely megállapítás kiváltképpen igaz a terrorizmusra. Mindazonáltal azt e fejezetben elvi érveléssel rögzíthetjük, hogy a klasszikus és tisztán nemzetbiztonsági információkat – amelyeknek sem külpolitikai hírszerzési, sem bűnüldözési relevanciájuk nincs, azaz főleg az elhárítás érdeklődési körébe

¹⁸ Chris Jones: *Analysis "Call it intercontinental collaboration": radicalisation, violent extremism and fusion centres* Statewatch, 2014. szeptember.

¹⁹ Constantin-Marian Birsan: *Intelligence Effectiveness in the European Union (E.U.) in the New Security Environment*. Thesis. Monterey, California, USA, Naval Postgraduate School, 2012. 15.

²⁰ Európai Bizottság: *A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, az Európai Tanácsnak és a Tanácsnak, Az európai biztonsági stratégia megvalósítása a terrorizmus elleni küzdelem és a hatékony és valódi biztonsági unió előkészítésének érdekében*. COM(2016) 230 végleges (2016. április 20.) 3.

²¹ Az Európai Unióról szóló Szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata. 4. cikk (2) bek.

tartoznak – összesítő uniós fúziós központ nem létezik. Ugyan ellentmondásosnak tűnhet nemzeti érdekű központról uniós szinten beszélni, ugyanakkor a tagállami szinten végzett hagyományos elhárítási tevékenység szükségessége egyre fokozottabban jelenik meg uniós szinten, tisztán uniós viszonylatban. Ennek oka, hogy harmadik országok hírszerzési műveleteinek középpontjába kerülhetnek uniós intézmények és tisztviselők. Mindazonáltal szerencsés lenne e tevékenységre a nemzetbiztonság kifejezéséhez hasonló, az uniós biztonságtól különböző, új fogalmat bevezetni (például uniós intézmények biztonsága).

4. A közös kül- és biztonságpolitikát támogató hírszerzés

Az EU önálló, közös kül- és biztonságpolitikai döntéshozatalát – különösképpen a közös kül- és biztonságpolitikai főképviselet (HR/VP)²² – hivatott segíteni a 2011 óta működő EKSZ.²³ Az EKSZ szervezetében található INTCEN egy hírszerzésalapú döntéstámogató központ, amelyre ráillenek a fúziós központokról írt általános jellemzők.

A közvetlenül a HR/VP részére jelentő központban az uniós tisztviselőknél túl a tagállamok hírszerző és biztonsági szolgálatai által delegált nemzeti szakértők és összekötő tisztek is dolgoznak. Az INTCEN a tagállamok hírszerző és biztonsági szolgálatai által megosztott információkból, az uniós külképviseletektől és missziókból megküldött jelentésekből, a saját maga által végzett nyílt forrású hírszerzési (OSINT-)²⁴ adatokból dolgozik, továbbá együttműködik más nemzetközi szervezetekkel, például az Észak-atlanti Szerződéssel²⁵ is. Tevékenysége leginkább a válságövezetekkel, a tömegpusztító fegyverek proliferációjával függ össze, és más, globális biztonsági fenyegetésekkel, illetve terrorizmussal kapcsolatos információkra fókuszál.²⁶

Az INTCEN jogelődjének (*EU's Joint Situation Centre – SitCen*) hatásköre a 2004-es madridi terrortámadást követően egészült ki a terrorfenyegetettségére vonatkozó elemző-értékelő feladatokkal, amelyhez főleg a tagállami szolgálatok hírszerző jelentései szolgálnak információs bázist.²⁷ Az információk feldolgozását, elemzését és a jelentést külön szervezeti egység végzi (INTCEN.1 *Intelligence Analysis and Reporting*).²⁸ A terrorizmushoz kötődő komponens megnyitotta a központ hatásköreit az uniós belbiztonsági ügyek irányába. Habár kétségtelen, hogy az INTCEN hatáskörei továbbra is korlátozottak a tagállami hírszerző szolgálatokhoz képest, sajáterős műveleti hatáskörei és képességei nincsenek²⁹ – leszámítva az OSINT-ot –, ez a szervezet képezi jelenleg az EU egyetlen és legerősebb hírszerzési komponensét, amely egyúttal

²² *High Representative/Vice President*. (Utóbbi megnevezés a főképviselet Európai Bizottságban betöltött alelnöki tisztségére utal.)

²³ EUR-Lex Glosszárium: https://eur-lex.europa.eu/summary/glossary/foreign_security_policy.html?locale=hu

²⁴ *Open Source Intelligence* – OSINT.

²⁵ *North Atlantic Treaty Organisation* – NATO.

²⁶ Statewatch: *EU INTCEN fact sheet*. (2015. február 5.)

²⁷ Aidan Wills – Mathias Vermeulen: *Policy Department C – Citizens' Rights and Constitutional Affairs. Parliamentary oversight of security and intelligence agencies in the European Union*. Study. European Parliament, 2011. 54.

²⁸ European Union External Action: https://op.europa.eu/en/web/who-is-who/organization/-/organization/EEAS/EEAS_CRF_246752

²⁹ Wills–Vermeulen (2011): i. m. 55–56.

tekinthető a közös kül- és biztonságpolitikai relevanciájú információkra vonatkozó fúziós központnak. Ehhez jelentős hozzájárulást nyújt képi, műholdas hírszerző tevékenységével (IMINT)³⁰ az EU Műholdközpontja.³¹ Álláspontunk szerint, egy esetleges föderatív elmozdulás esetén, e szervezet képezné egy uniós szintű, szupranacionális hírszerző ügynökség csíráját is. Az INTCEN fúziós központi minősítését alátámasztja az a tény is, hogy minden releváns információra (*all-source information*), így a katonai információkra is kiterjed a hatásköre. Jelen cikk a katonai nemzetbiztonság területével nem foglalkozik. Ugyanakkor fontosnak tartjuk megjegyezni, hogy a fúziós központok általános meghatározásában foglalt „más ügynökségek”, illetve „hírszerző közösség” fogalmaiba gyakran beleértendő a katonai szolgálatok és az általuk kezelt információk köre is (ahogyan ez a helyzet például az Egyesült Államok fúziós központja esetében³²). Az INTCEN esetén a katonai ággal való együttműködésre csak pozitívan hathat az a tény, hogy szintén az EKSZ szervezeti struktúrájában található az EU Katonai Törzs Hírszerzési Igazgatósága, amely 2007-ben az INTCEN-nel úgynevezett egységes információelemzési kapacitásról³³ szóló megállapodást kötött.³⁴ A Hírszerzési Igazgatóság katonai helyzetelemzést végez, amelyet az EU közös biztonság- és védelempolitikája³⁵ alatt futó és magas kockázati besorolású területekre telepített katonai missziói tervezése és végrehajtása során tudnak hasznosítani.³⁶

5. Fúziós központok a bel- és igazságügyi együttműködés területén

Jelentős fejlemény 1976-hoz képest, hogy az azóta eltelt időszak alatt folyamatosan zajló európai jogfejlesztő tevékenység következtében, a bűnügyi együttműködésben eleinte egyes szakirodalmak által „szerződéskáosznak” nevezett állapot a 2020-as évekre tisztulni látszik.³⁷ A korábbi zűrzavart az idézte elő, hogy a tagállamok különböző mértékben és intenzitással működtek együtt a bűnügyi területen. A lisszaboni szerződés óta a büntetőügyekben folytatott rendőrségi és igazságügyi együttműködés szupranacionális hatáskörbe került, és egységesültek a területet szabályozó jogforrások.³⁸ Kiépült az az intézményrendszer, amelyben számos uniós ügynökség – elsősorban az Europol, Eurojust, Frontex – támogatja a „Szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térség” létrehozását. Mi több, az Európai Ügyészség – amely operatív működését a tervek szerint idén megkezdi – felállításával már

³⁰ *Imagery Intelligence* – IMINT.

³¹ *EU Satellite Centre* – SatCen.

³² Az NCTC állományában megtalálható a katonai hírszerzésért felelős partnerszolgálat, a Védelmi Hírszerző Ügynökség (Defense Intelligence Agency – DIA) is. The National Counterterrorism Center: *Partnerships*. (é. n.)

³³ *Single Intelligence Analysis Capacity* – SIAC.

³⁴ *Eyes on Europe: The EU Military Staff: Strategic Anticipation in the EU*. (2016. október 13.).

³⁵ *Common Security and Defence Policy* – CSDP.

³⁶ Raphael Bossong: *Intelligence Support for EU Security Policy. SWP Comment*, (2018/C), 51. 8.

³⁷ Ligeti Katalin: *Büntetőjog és bűnügyi együttműködés az Európai Unióban*. Budapest, KJK-Kerszöv, 2004. 26.

³⁸ Európai Parlament: *Rendőrségi együttműködés*. (é. n.)

olyan szupranacionális bűnüldöző szerve is van az EU-nak, aminek hatásköre egyelőre az EU pénzügyi érdekeit sértő bűncselekmények üldözésére irányul, ugyanakkor többen már most a határon átnyúló terrorizmussal kapcsolatos bűncselekményekre kiterjedő hatáskörbővítése mellett érvelnek.³⁹

A rendőrségi, valamint a büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködés tárgyai, a bűnüldözés, bűncselekmények felderítése, ide értve a bűnügyi célú hírszerzést is (rendészeti és bűnügyi együttműködés), tradicionálisan tagállami hatáskörbe tartoztak. Az uniós integrációs folyamatokat vizsgálva azt látjuk, hogy e területen a tagállamok mindig is vonakodóbbak voltak hatásköreik gyakorlásának átengedésében. Mindazonáltal a belbiztonság és a közös kül- és biztonságpolitika relációjában, a tagállamoknak a bel- és igazságügyet illetően sikerült elérniük a legmélyebb együttműködési szintet, a bel- és igazságügyi területen alakulhatott ki a legszélesebb körű, formalizált kooperáció. Csakúgy, mint általában, a bel- és igazságügy területén belül is kevés horizontális együttműködés tapasztalható, és inkább szektorális alapon (kifejezetten a terrorizmus, szervezett bűnözés, emberkereskedelem, kiberbűnözés, információmegosztás stb. tárgyában) történik a tagállamok közötti munka összehangolása.⁴⁰

A bel- és igazságügyi együttműködés intézményesítésének fontos mérföldköve volt, amikor a tagállamok 1995-ben döntöttek az Európai Rendőrségi Hivatal (*Europol*) felállításáról, azzal a céllal, hogy javítsák a tagállami hatóságok eredményességét és együttműködését a terrorizmus, a tiltott kábítószer-kereskedelem és a nemzetközi bűnözés egyéb súlyos formáinak megelőzése és leküzdése terén.⁴¹ Megalakítását követően az Europol jelentős fejlődésen ment keresztül, a létrehozását kimondó Europol-egyezményt többször módosították, ami hatáskörbővülést is eredményezett.⁴² Az Europol a bel- és igazságügyi együttműködés központi intézménye, a tagállamok rendőri szervei együttműködésének legfontosabb ügynöksége, amely három fő csatornából álló infrastruktúrát biztosít az információmegosztásra. A 2005 óta működő (1) Europol Információs Rendszer (*Europol Information System – EIS*) olyan központi információs és hírszerzési adatbázis, amelyen keresztül például a külföldi terrorista harcosokra (*Foreign Terrorist Fighters – FTFs*) vonatkozó adatokat is megoszthatnak egymás között a közvetlen hozzáféréssel rendelkező nemzeti hatóságok. 2016-ban már közel 8000 FTFs-re vonatkozó adat volt megtalálható az EIS-ben.⁴³ A (2) biztonságos információcsere-hálózati alkalmazás (*Secure Information Exchange Network Application – SIENA*) lehetővé teszi műveleti és stratégiai bűnüldözési információk nemcsak a tagállamok közötti, de az Europol szakértői, elemzői, illetve az Europollal

³⁹ Fabienne Keller et alii: Question for written answer E-006154/2020 to the Commission on extending the mandate of EPPO to cover cross-border terrorist crimes, E-006154/2020, 2020. 11. 12., Elérhető: www.europarl.europa.eu/doceo/document/E-9-2020-006154_EN.html

⁴⁰ Márton Balázs: A bűnügyi célú titkos információgyűjtés során szerzett információk uniós cseréjének jogi alapjai. *Ügyészek Lapja*, 26. (2020.), 2–3. 83.

⁴¹ Egyezmény az Európai Unióról szóló szerződés K.3. cikke alapján az Európai Rendőrségi Hivatal létrehozásáról (Europol-egyezmény). 2. cikk (1) bek.

⁴² A Tanács határozata (2009. április 6.) az Európai Rendőrségi Hivatal (Europol) létrehozásáról (2009/371/IB). (2) bek.; Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2016/794 rendelete (2016. május 11.) a Bűnüldözési Együttműködés Európai Uniói Ügynökségéről (Europol), valamint a 2009/371/IB, a 2009/934/IB, a 2009/935/IB, a 2009/936/IB és a 2009/968/IB tanácsi határozat felváltásáról és hatályon kívül helyezéséről.

⁴³ Europol Information System: www.europol.europa.eu/activities-services/services-support/information-exchange/europol-information-system

együttműködési megállapodást kötött harmadik személyek és más uniós ügynökségek közötti cseréjét is. Az Europol egyik legfontosabb rendszere a SIENA, a szervezet első-sorban emiatt tartja magát a bűnüldözés terén információs hubnak. 2020 óta a SIENA további, speciális bűnüldözési egységek részére kiépített alrendszerekkel bővült, úgymint a tagállami vagyonvisszaszerzési hivatalok (*Asset-Recovery Offices – AROs*), a rendőrségi és vámügyi együttműködési központok (*Police Customs Cooperation Centres – PCCCs*), az utasnyilvántartó hatóságok (*Passenger-Information Units – PIUs*), a pénzügyi hírszerző egységek (*Financial Intelligence Units – FIUs*), vagy a célköroszési egységek európai hálózata (*Fugitive Active Search Teams – ENFAST*). A SIENA a terrorelhárítással foglalkozó tagállami szervek közötti minősített információcserét is lehetővé teszi. 2020-ban 49 ilyen szerv csatlakozott a hálózathoz.⁴⁴ Az (3) Europol szakértői platform (*Europol Platform for Experts – EPE*) az előző kettő, kötöttebb felhasználású hálózaton túl abból a célból jött létre, hogy biztosítsa a tagállami bűnüldöző hatóságok tagjai közötti jó gyakorlat (*best practice*), tudásanyag, különböző innovációk, ötletek és dokumentumok megosztását. Az EPE-ben személyes adatot vagy minősített információt nem lehet megosztani és annak tárolása sem megengedett.⁴⁵

Az átfogó és kiterjedt információs infrastruktúra mellé hírszerzési elemzési műveleteket támogató elemző (*Analysis Projects – APs*)⁴⁶ és stratégiai elemzési kapacitások,⁴⁷ valamint az ezeket segítő informatikai elemző rendszerek (*Europol Analysis System – EAS*) társulnak. Az információmegosztási képesség kiegészülve az elemzési tevékenységgel már önmagában arra vezethet bennünket, hogy az Europol egy uniós fúziós központként értékeljük. Ennél azonban többről van szó, az Europol kiterjedt műveleti támogató kapacitásokkal is rendelkezik, így a különböző kriminalisztikai (igazságügyi) szakértői feladatokhoz kapcsolódó támogató eszközök és hatáskörök (*forensics*) például az euróhamisítás, bankkártya-hamisítás terén is.⁴⁸ A műveleti támogatáson túl az Europol képzéseket is szervez. E körben kiemelhető az online térre kiterjedő nyomozásokban az elektronikus bizonyítékokhoz (e-mailek, üzenetküldő alkalmazások stb.) való hozzáférést elősegítő Sirius-projekt, amelynek keretei között 2017-es megalakítása óta több tréninget is szerveztek különböző platformokon a tagállami bűnüldöző szervek részére.⁴⁹

Az Europol Műveleti Igazgatóságán (*Operations Directorate*) belül működő központok egy-egy szakterület információigényére összpontosítanak, mintegy fúziós alközpontokként látják el szerepüket, például a kiberbűnözés (*European Cybercrime Centre – EC3*), az embercsempészség (*European Migrant Smuggling Centre – EMSC*), vagy a pénzügyi és gazdasági bűnözés (*European Financial and Economic Crime Centre – EFEC*) elleni harcban. E fúziós alközpontokat azon bűnüldözési kihívásokra összpontosítva alakítják meg, amelyek az adott időszakban a leginkább fenyegetik az összeurópai biztonsági érdekeket. Az alközpontok között található a terrorelhárítási központ (*European Counter Terrorism Centre – ECTC*), amely a terrorizmus elleni küzdelem központi információs

⁴⁴ Europol: *Secure Information Exchange Network Application*. (é. n.)

⁴⁵ Europol: *Platform for Experts*. (é. n.)

⁴⁶ Europol: *Intelligence Analysis*. (é. n.)

⁴⁷ Europol: *Strategic Analysis*. (é. n.)

⁴⁸ Europol: *Forensics*. (é. n.)

⁴⁹ Europol: *Sirius Project*. (é. n.)

hubja, ezenfelül a terrorizmus finanszírozása és az online terrorista-tartalmak köz-zétételének megakadályozása érdekében működtet egységeket (előbbi a *Financial Intelligence Unit*, utóbbi az *EU Internet Referral Unit*), és műveleti támogatást nyújt az együttműködő, terrorelhárítással foglalkozó tagállami szervezeteknek.⁵⁰

Az előzőek alapján elmondhatjuk, hogy a bel- és igazságügyi együttműködésben az információmegosztás „piacvezető” ügynöksége az Europol. Mindamellett nem tehetjük meg, hogy említés nélkül hagyjuk az Európai Unió Büntető Igazságügyi Együttműködési Ügynökségét (*Eurojust*), amely a tagállami büntetőeljárások összehangolásának érdekében létrehozott intézmény, és nem üzemeltet olyan nagyságrendben információs csomópontokat, illetve műveleti támogatási kapacitásokat sem olyan kiterjedtek, mint az Europol esetében. Ezenfelül az Europol tevékenységének hangsúlyos része a bűnügyi (rendészeti) hírszerzés stádiumát érinti, azaz amikor még nem minden esetben van szó folyamatban lévő tagállami büntetőeljárásról.

Az idő előrehaladtával és a történelmi körülmények változásával együtt a biztonságpolitikai kihívások is változtak, újabb és újabb fenyegetések jelentek meg, míg mások csökkentek. Az illegális migráció és az erre felépülő embercsempészet körülbelül 2015 óta megoldatlan válságként van jelen az EU mindennapjaiban. A politikai döntéshozók belátták, hogy a helyzet kezelése érdekében növelni kell az EU schengeni külső határainak védelmét célzó intézkedéseket, ami egyben az Európai Határ- és Partvédelmi Ügynökség (*Frontex*) kapacitásnövelését és hatáskörei kiterjesztését is jelentette.⁵¹ Jelenleg a humán erőforrás (2027-ig 10 ezer fő saját műveleti állomány), a finanszírozás, illetőleg a képzési képességek ambiciózus megerősítése van folyamatban.⁵² Az ügynökségen belül létrehozták a Frontex Helyzetelemző Központot (*Frontex Situation Centre – FSC*), ami a kezdetben még csak a külső határok és migrációs folyamatok helyzetét monitorozó egységből a Frontex működésében érdekelt szervek információs csomópontjává és kontaktpontjává nőtte ki magát. A mátrixszerű ügyeleti központ műveleti támogatást nyújt, a beérkező információkat minőségi szempontból is vizsgálja, ráadásul médiafigyelést (OSINT) is végez.⁵³ Az uniós külső határokkal kapcsolatos információk cseréjének keretrendszere az úgynevezett európai határőrizeti rendszer (*European Border Surveillance System – EUROSUR*), ami a tagállamok nemzeti hatóságait és a Frontexet köti össze az illegális bevándorlás és a határokon átnyúló bűnözés felderítése, megelőzése és az ellenük való küzdelem, valamint a migránsok életének védelme és megmentése biztosításához történő hozzájárulás érdekében.⁵⁴ A nemzeti hatóságok által összegyűjtött tagállami határőrizeti, bűnügyi és illegális migrációra vonatkozó információkat megosztják a többi tagállammal és a Frontexszel. A Frontex ezekből és más általa beszerzett információkból megalkotja az európai helyzetértékelést és a határok előtti területekről alkotott közös hírszerzési képet, majd

⁵⁰ Europol European Counter Terrorism Centre – ECTC: www.europol.europa.eu/about-europol/european-counter-terrorism-centre-ectc

⁵¹ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2019/1896 rendelete (2019. november 13.) az Európai Határ- és Partvédelmi Ügynökségről, valamint az 1052/2013/EU és az (EU) 2016/1624 rendelet hatályon kívül helyezéséről.

⁵² European Parliament: *European Border and Coast Guard: 10 000-strong standing corps by 2027*. (2019. április 17.).

⁵³ Frontex: *Frontex Situation Centre Operational Media Monitoring*. Európai Unió Kiadóhivatala, 2019.

⁵⁴ Az Európai Parlament és a Tanács 1052/2013/EU rendelete (2013. október 22.) az európai határőrizeti rendszer (EUROSUR) létrehozásáról (1) bek.

vizsamatatja azt a tagállami hatóságok részére. Az EUROSUR-on egyelőre személyes adatokat tartalmazó információk nem cserélődnek, viszont műholdas és más európai megfigyelő eszközökből származó információk igen. Ezen információk az EUROSUR fúziós szolgáltatáson (*Eurosur Fusion Services*) keresztül kapcsolódnak, ami hajónyomkövetési, felderítő képességeket és szoftveres elemzést alkalmaz a különböző eszközök pozíciójának és potenciális veszélyeztetettségének (időjárás stb.) előrejelzésére. Ennek érdekében szoros együttműködésben áll a SatCen-nel és az Európai Tengerbiztonsági Ügynökséggel.⁵⁵ A Frontex határőrizeti fúziós központtá fejlődését az ügynökség stratégiai, műveleti és a harmadik országokra vonatkozó elemzési erőforrásainak kiépítése tette teljessé.⁵⁶ A stratégiai elemzés az illegális migráció, a külső határokon átnyúló bűnügyi jelenségek körére, illetve a schengeni övezeten belüli másodlagos mozgásokra vonatkozik, és a döntéshozók támogatását célozza, amihez több együttműködő kockázatelemzési hálózatot is alkalmaz. A stratégiai elemzés termékei például az éves kockázatelemzési jelentések.⁵⁷ A közös műveletek (például embercsempészek mozgásának nyomonkövetése) támogatását műveleti elemzés segíti. A műveleti elemzők az összegyűjtött adatokat taktikai értékelésekben összesítik (*Tactical Focused Assessment – TFA*), amelyeket a műveleti tervek kidolgozásában tudnak hasznosítani. A harmadik országokra vonatkozó elemzési erőforrások az uniós külső határokat fenyegető veszélyek kiindulási helyeire irányulnak, így a Nyugat-Balkán, Afrika, valamint a keleti partnerség országaira és Törökországra.⁵⁸

A Frontex tevékenységével és az általa üzemeltetett platformokkal hozzájárul a külső határon keresztül történő ellenőrizetlen migráció felszámolásához, ezáltal a kockázatai csökkentéséhez, amelyek között figyelemre méltó az FTF-s EU területére való bejutásának potenciális esélye. A terrorizmus elleni hatékonyabb fellépést szolgálja a különböző bűnüldöző ügynökségek közötti összeköttetés növelése. Erre jó példa a 2019-ben az Europol és a Frontex által kialakított közös akcióterv, aminek célja a strukturált információcsere, a határőrizeti információk becsatornázása az Europol rendszereibe, illetve a hírszerzés-alapú határőrizet növelése az Europol információinak Frontex felé továbbításával, többek között a terroristák felderítése céljából.⁵⁹

6. Nemzeti szintű fúziós központ Magyarországon

Magyarországon a rendvédelmi szervek alá tagozódó polgári nemzetbiztonsági szolgálatok közé tartozik a 2016. július 17-ével létrejött Terrorelhárítási Információs és Bűnügyi Elemző Központ (TIBEK), amely hazánk egyetlen fúziós központja,

⁵⁵ *European Maritime Safety Agency – EMSA*; Frontex Situational awareness and monitoring, Information Management: <https://frontex.europa.eu/we-know/situational-awareness-and-monitoring/information-management/>

⁵⁶ Frontex Situational awareness and monitoring, Risk Analysis: <https://frontex.europa.eu/we-know/situational-awareness-and-monitoring/monitoring-risk-analysis/>

⁵⁷ Frontex Situational awareness and monitoring, Strategic Analysis: <https://frontex.europa.eu/we-know/situational-awareness-and-monitoring/strategic-analysis/>

⁵⁸ Frontex Situational awareness and monitoring: <https://frontex.europa.eu/we-know/situational-awareness-and-monitoring/third-country-analysis/>

⁵⁹ Europol: *Europol and Frontex sign new joint action plan*. (2019. június 7.)

a belügyminiszter irányítása alatt.⁶⁰ A nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló törvény⁶¹ (Nbtv.) a TIBEK részére feladatul szabja – egyebek mellett – Magyarország biztonsági és bűnügyi helyzetének vizsgálatát, elemzését, a bűnügyi és terrorfenyegetettségi helyzet értékelését, közvetlen terrorfenyegetettség esetén biztonsági kérdésekben koordinációs tevékenység ellátását. Előzőeken túl kormányzati tájékoztató tevékenységet is ellát. A politikai döntéstámogatás elősegítése érdekében nemzetbiztonsági, bűnügyi és terrorfenyegetettségi kérdésekben javaslatokat tehet stratégiai döntések meghozatalára, időszerű feladatok ellátására, a terrorfenyegetettség szintjének meghatározására. Az együttműködő szervek számára hírigényeket szabhat, illetve széles körű tájékoztató, támogató és koordinációs, illetve elemző-értékelő tevékenységet folytathat.⁶² Az elemző-értékelő tevékenysége kiterjedhet az együttműködő szervek hatáskörébe és illetékességébe utalt valamennyi információra. A TIBEK titkos információgyűjtés végzésére nem jogosult.⁶³ Az Nbtv.-ben rögzített hatáskörökből⁶⁴ tisztán kirajzolódik, hogy a TIBEK megfelel a fúziós központokról fentebb leírt általános és speciális kritériumoknak.

7. Konklúzió: Mit hoz a jövő?

Az Európai Unió jelen működési és intézményi kereteit a Lisszaboni szerződésben lefektetett struktúra adja, amely már több mint 10 éve hatályban van. Eközben a geostratégiai körülmények megváltoztak: felemelkedő nagyhatalmak, számos új kihívás, új keletű biztonsági fenyegetések jelentek meg. Az EU napirendjén van az Európa Jövőjéről szóló Konferencia megszervezése, amelynek témája az integráció további iránya, esetleges elmélyítése lesz, ennek során szóba jön az elsődleges joganyag (Alapszerződések) módosítása is. A nemzetbiztonsági területen a jelenleginél formálisabb együttműködés kialakításával a közeljövőben nem számolhatunk. Egyrészt a szerződéses keretek a nemzeti biztonság kérdését a tagállamok hatáskörében tartják, aminek megváltoztatása rövid távon minimális valószínűségű, másrészt a nemzetbiztonság kérdése még az európai föderalizmust vizionáló tagállamok számára is olyan vörös vonal lehet, amelyet már nem lépnének át, és e területet nem engednék ki a hatásköreik közül. Hasonlóan alacsony a valószínűsége a közös kül- és biztonságpolitika területén Emmanuel Macron francia elnök által dédelgetett európai stratégiai autonómia rövid időn belüli megvalósulásának, amely szintén az integráció nagyfokú mélyítését tenné nélkülözhetetlenné.

Tanulmányomban rámutattam arra, hogy az Európai Uniónak több olyan ügynöksége is van, amelyek fúziós központnak tekinthetők. E szervezeteket egy-egy szakpolitika szektorális igényeinek megfelelően hozták létre, és magukon viselik a fúziós központok általános és – uniós jellegükből fakadóan – egyes speciális jegyeit.

⁶⁰ Cielešky Péter – Kiss Máté Attila: *Ébredő nemzedékek. Nemzetbiztonsági Szemle*, 8. (2020), 1. 71.

⁶¹ 1995. évi CXXV. törvény a nemzetbiztonsági szolgálatokról 10. § (1) bek. b) pont.

⁶² Nbtv. 8/A. § (1)–(3) bek.

⁶³ Nbtv. 39. § (1a) bek.

⁶⁴ Vö. információs csomópont, kiterjedt elemző-értékelő tevékenység, kormányzati döntéstámogatás, terrorhárítási és szervezett bűnözés elleni fókusz.

A biztonsági kérdésekben, csakúgy, mint az információs társadalom más szegmen-seiben, kulcsfontosságú szerep jut az információknak és a különböző tagállamok előtt felmerülő információk szingergiáinak. Ennélfogva az EU-s fúziós központok továbbfejlődése borítékolható. Az INTCEN egyelőre feltehetőleg megőrzi a közös kül- és biztonságpolitika fúziós központjaként betöltött kurrens pozícióját és feladatait. Emellett alkalmazkodnia kell majd a közös kül- és biztonságpolitika terén megjelenő új fenyegetésekhez (az Unión kívülről érkező dezinformáció, hibrid fenyegetések stb.). A bel- és igazságügyi területen tapasztalhatjuk majd a legintenzívebb mozgásokat. Eleve a bel- és igazságügyi területen sikerült jelentős előrelépéseket elérni a hatáskörátadás tekintetében, és itt találhatóak azon kihívások, amelyek napjainkban leginkább befolyásolják az EU-ban élők biztonságpercepcióját. Ide sorolhatjuk a terrorizmus kérdését, az illegális migrációt, a kiberbűnözést, vagy az uniós pénzügyi érdekek védelmét. Ezek önmagukban jelentős érdeket összpontosítanak az integráció mélyítése mellé (ahogyan azt az Európai Ügyészség megalakítása is mutatja). Az Europol valószínűleg megőrzi centrális szerepét, és kiemelt fúziós központként működik tovább, folyamatosan fejlesztve és bővítve kapacitásait, figyelemmel a változó „igényekre”. Az Eurojust szerepe továbbra is elengedhetetlen marad, egyrészt azért, mert az Európai Ügyészség csak bizonyos bűncselekmények vonatkozásában, másrészt kizárólag a csatlakozott tagállamok viszonylatában veszi át a helyét a bűnügyi együttműködés rendszerében. A Frontex felfuttatása minden bizonnyal a terveknek megfelelően folytatódik, illetve ezzel párhuzamosan a különböző uniós szervek szorosabb integrálása várható, főleg a digitalizációs fejlesztések mentén, ami kiemelt figyelmet irányít majd az olyan technológiai támogatást nyújtó uniós ügynökségekre, mint az Eu-LISA.⁶⁵

Az Európai Unió egyetlen útja a biztonsági együttműködés hatékonyságának megőrzése és fejlesztése, ami a tagállami kormányok fő felelőssége marad.

Felhasznált irodalom

- Birsan, Constantin-Marian: *Intelligence Effectiveness in the European Union (E.U.) in the New Security Environment*. Thesis. Monterey, California, USA, Naval Post-graduate School, 2012. Online: <https://core.ac.uk/download/pdf/36720625.pdf> (https://calhoun.nps.edu/bitstream/handle/10945/27795/12Dec_Birsan_Constantin-Marian.pdf?sequence=1&isAllowed=y); DOI:
- Bossong, Raphael: Intelligence Support for EU Security Policy. *SWP Comment*, (2018/C), 51. 1–8. Online: www.swp-berlin.org/publications/products/comments/2018C51_Bsg.pdf
- Bunyan Tony: Trevi, Europol and the European state. In *Statewatching the New Europe. A Handbook on the European State*. Statewatch, 1993. 1–15. Online: www.statewatch.org/media/documents/news/handbook-trevi.pdf

⁶⁵ *European Union Agency for the Operational Management of Large-Scale IT Systems in the Area of Freedom, Security and Justice (eu-LISA) – A Szabadságon, a Biztonságon és a Jog Érvényesülésén Alapuló Térség Nagyméretű IT-rendszereinek Üzemeltetési Igazgatását Végző Európai Ügynökség.*

- Cieleszky Péter – Kiss Máté Attila: Ébredő nemzedékek. *Nemzetbiztonsági Szemle*, 8. (2020), 1. 62–73. 71. Online: <https://doi.org/10.32561/nsz.2020.1.4>
- Egyezmény az Európai Unióról szóló szerződés K.3. cikke alapján az Európai Rendőrségi Hivatal létrehozásáról (Europol-egyezmény). Online: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX%3A41995A1127%2801%29>
- European Parliament: *European Border and Coast Guard: 10 000-strong standing corps by 2027*. (2019. április 17.) Online: www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20190410IPR37530/european-border-and-coast-guard-10-000-strong-standing-corps-by-2027
- Europol: *Europol and Frontex sign new joint action plan*. (2019. június 7.) Online: www.europol.europa.eu/newsroom/news/europol-and-frontex-sign-new-joint-action-plan
- Europol: *Forensics*. (é. n.) Online: www.europol.europa.eu/activities-services/services-support/forensics
- Europol: *Intelligence Analysis*. (é. n.) Online: www.europol.europa.eu/activities-services/services-support/intelligence-analysis
- Europol: *Platform for Experts*. (é. n.) Online: www.europol.europa.eu/activities-services/services-support/information-exchange/europol-platform-for-experts
- Europol: *Secure Information Exchange Network Application*. (é. n.) Online: www.europol.europa.eu/activities-services/services-support/information-exchange/secure-information-exchange-network-application-siena
- Europol: *Sirius Project*. (é. n.) Online: www.europol.europa.eu/activities-services/sirius-project
- Europol: *Strategic Analysis*. (é. n.) Online: www.europol.europa.eu/activities-services/services-support/strategic-analysis
- Europol: *Terrorism Situation and Trend report (Te-Sat) 2020*. (2020. június 23.) Online: www.europol.europa.eu/activities-services/main-reports/european-union-terrorism-situation-and-trend-report-te-sat-2020/
- Európai Bizottság: *A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, az Európai Tanácsnak, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának a biztonsági unióra vonatkozó uniós stratégiáról*. COM(2020) 605 végleges, Brüsszel, (2020. július 24.) Online: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=celex%3A52020DC0605>
- Európai Bizottság: *A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, az Európai Tanácsnak és a Tanácsnak, Az európai biztonsági stratégia megvalósítása a terrorizmus elleni küzdelem és a hatékony és valódi biztonsági unió előkészítésének érdekében*. COM(2016) 230 végleges (2016. április 20.) Online: https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/default/files/what-we-do/policies/european-agenda-security/legislative-documents/docs/20160420/communication_eas_progress_since_april_2015_en.pdf
- Európai Parlament: *Rendőrségi együttműködés*. (é. n.) Online: www.europarl.europa.eu/factsheets/hu/sheet/156/rendorsegi-egyuttmukodes
- Fletcher-Cooke, Charles: *Report drawn up on behalf of the Political Affairs Committee on acts of terrorism in the Community*. European Parliament, Working Documents, (1977. november 14.). Online: <http://aei.pitt.edu/96361/1/1977-78.77.372.pdf>

- Frontex: *Frontex Situation Centre Operational Media Monitoring*. Európai Unió Kiadóhivatala, 2019. Online: <https://doi.org/10.2819/500791>
- Jensen, Carl J. – David H. McElreath – Melissa Graves: *Bevezetés a hírszerzésbe*. Budapest, Antall József Tudásközpont, 2017.
- Jones, Chris: *Analysis “Call it intercontinental collaboration”: radicalisation, violent extremism and fusion centres*. Statewatch, 2014. szeptember. Online: www.statewatch.org/media/documents/analyses/no-255-radicalisation-chris.pdf
- Keller, Fabienne – Nathalie Loiseau – Maite Pagazaurtundúa – Sophia in ,t Veld – Olivier Chastel – Sylvie Brunet – Laurence Farreng – Sandro Gozi – Hilde Vautmans – Catherine Chabaud et al.: *Question for written answer E-006154/2020 to the Commission on extending the mandate of EPPO to cover cross-border terrorist crimes, E-006154/2020*. 2020. november 12. Online: www.europarl.europa.eu/doceo/document/E-9-2020-006154_EN.html
- Ligeti Katalin: *Büntetőjog és bűnügyi együttműködés az Európai Unióban*. Budapest, KJK-Kerszöv, 2004.
- Marosi Zsuzsanna: Az Európai Unió hírszerzési együttműködésének helyzete és lehetőségei. *Nemzetbiztonsági Szemle*, 5. (2017), 2. 5–18. Online: <https://folyoirat.ludovika.hu/index.php/nbsz/article/view/1712/1017>
- Márton Balázs: A bűnügyi célú titkos információgyűjtés során szerzett információk uniós cseréjének jogi alapjai. *Ügyészek Lapja*, 26. (2020.) 2–3. 83. Online: <http://ugyeszeklapja.hu/?p=2894>
- The National Counterterrorism Center: *Partnerships*. (é. n.). Online: www.dni.gov/index.php/nctc-how-we-work/partnerships
- Persson, Gurdun: *Fusion Centres – Lessons Learned*. Center for Asymmetric Threat Studies, National Defence College, 2013. Online: www.diva-portal.org/smash/get/diva2:685935/FULLTEXT01.pdf
- Sáfrán József: A Fúziós Központok és alapvető képességeik. *Nemzetbiztonsági Szemle*, 7. (2019), 4. 83–95. Online: <https://doi.org/10.32561/nsz.2019.4.7>
- Statewatch: *EU INTCEN fact sheet*. (2015. február 5.) Online: www.statewatch.org/media/documents/news/2016/may/eu-intcen-factsheet.pdf
- Wills, Aidan – Mathias Vermeulen: *Policy Department C – Citizens’ Rights and Constitutional Affairs. Parliamentary oversight of security and intelligence agencies in the European Union*. Study. European Parliament, 2011. Online: <https://doi.org/10.2139/ssrn.2456151>

Jogi források

1995. évi CXXV. törvény a nemzetbiztonsági szolgálatokról
- Az Európai Parlament és a Tanács 1052/2013/EU rendelete (2013. október 22.) az európai határőrizeti rendszer (EUROSUR) létrehozásáról. Online: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX:32013R1052>
- Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2016/794 rendelete (2016. május 11.) a Bűnüldözési Együttműködés Európai Uniós Ügynökségéről (Europol), valamint a 2009/371/IB, a 2009/934/IB, a 2009/935/IB, a 2009/936/IB és a 2009/968/IB tanácsi

határozat felváltásáról és hatályon kívül helyezéséről. Online: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX%3A32016R0794>

Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2019/1896 rendelete (2019. november 13.) az Európai Határ- és Parti Őrségről, valamint az 1052/2013/EU és az (EU) 2016/1624 rendelet hatályon kívül helyezéséről. Online: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=celex:32019R1896>

Az Európai Unióról szóló Szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata (EUSz) Online: https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:2bf140bf-a3f8-4ab2-b506-fd71826e6da6.0007.02/DOC_1&format=PDF

A Tanács határozata (2009. április 6.) az Európai Rendőrségi Hivatal (Europol) létrehozásáról (2009/371/IB). Online: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:121:0037:0066:HU:PDF>